

Gamla Waggeryd Hus och personer vi minns

Folke Gustavsson (1916-2002), kallad "Nubben", var förståndig nog att ta foton på hus innan de revs. Hans bilder ligger till grund för denna artikel som handlar om några hus som inte längre finns kvar i Vaggeryd. Jag berättar också lite om personerna som bott i dem.

Folke Gustavsson. Vägskyltarna fanns vid trekanten, där Storgatan möter Jönköpingsvägen. Torpet Torsbo i bakgrunden.

Folke Gustavsson med sin bror Arne på pakethållaren. Fotot är taget i början av 1940-talet vid "trekanten". Observera den lilla väg som avskiljer trekanten från det hus där Folke bodde med föräldrarna Hildur och Erik samt syskonen Gunnar, Allan och Arne. I bakgrunden huset som senare blev Västers kiosk. Det byggdes 1881 av skräddaren Petter Ljungberg.

Förutom som fotograf gjorde sig Folke Gustavsson känd som gymnast och brandman. När Föreningshuset, nuvarande Folkets Hus, brann 1947 föll brandmannen Folke från en stege men hade sinnesnärvaro nog att slå en frivolt i luften och kom därför ner på fötterna. Hans kusin, Carl-Erik "Kicken" Svensson, körde honom på spark några hundra meter till läkarstationen. Provinsialläkaren hette Bertil Friberg på den tiden. Hälbenen var brutna på båda benen, en skada Folke hade besvär av hela livet.

Dalskog

Dalskog, Storgatan 22. Foto från 1980-talet innan huset revs. Foto Folke Gustavsson.

Huset uppfördes 1898 av sadelmakaren Henning Stjerndahl och hans hustru Johanna Sofia. Tomten på 1428 kvadratmeter köpte de av Anders Kjellerstedt för 200 kr. Husnamnet Dalskog beror på husbyggarens efternamn.

Från hösten 1903 ägdes huset av Emma och Justus Petersson. De kom närmast från Hjortabron, men ursprungligen kom Justus Petersson från Stödstop. Han betalade 3700 kr till Henning Stjerndahl.

Sissela Kyle, vars farmor växte upp i huset Dalskog.

När Emma Petersson, kallad "Rik-Emma", blev änka 1915 gifte hon sig med Anders Magnus Jonasson, men hon blev änka på nytt 1929. Vid Emmas död 1940 övertogs huset av hennes dotter Ellen, som var gift med före detta stationsinspektör Karl Kyle. Paret flyttade hit 1945. Karl var då pensionerad och arbetade som ombud åt Smålands Allehanda.

Ellen och Karl Kyle är farmor och farfar till den kända skådespelerskan Sissela Kyle. Ellen, född i Stödstop 1892, bodde som flicka på Dalskog 1904-1915 och återkom alltså på 1940-talet. Paret Kyle sålde på 1950-talet huset till de sista ägarna, Svea och Herman Nilsson. Dalskog revs 1989.

Fridhem 2

*Fridhem 2 strax innan huset revs på 1990-talet. Senaste adress var Bagarens väg 5.
Foto Folke Gustavsson.*

Lanhandlaren Carl Jonas Tolf Carlsson och hans fru Carolina lät 1886 bygga Fridhem 2 efter att först ha bott vid kvarnen. Förklaringen till namnet Fridhem 2 är att lanthandlaren först ägde tomten Fridhem 1 på andra sidan järnvägen, den tomt som Gustaf Andersson, "Gustaf bagare", köpte och bebyggde 1880 och där ICA Supermarket ligger idag.

Fastighetshandel. Handlanden Gust. Andersson i Waggeryd har den 1 dennes till smedmästaren Joh:s Andersson derstädes sålt ett wid järnvägsstationen beläget 2-våningshus med jordplan för ewärdlig besittningsrätt dertill för 1,600 kronor. Tillträdet sker genast.

Jönköpings-Posten 9 oktober 1889.

Fastighetshandel. Handlanden Gustaf Andersson i Waggeryd har den 1 dennes till smedmästaren Johannes Andersson därstädes sålt ett vid järnvägsstationen beläget 2-våningshus med jordplan för ewärdlig besittningsrätt därtill för 1600 kronor. Tillträdet sker genast.

Familjen Tolf Carlsson flyttade 1888 till Nordamerika. Enligt tidningsnotisen ovan ägdes då även Fridhem 2 av Gustaf Andersson och han sålde huset till smedmästaren Johannes Andersson och hans hustru Ingrid. Johannes Andersson var den man gick till om en tand behövde dras ut. Han var i slutet av 1890-talet sekreterare i Waggeryds blåbandsförening. Johannes avled år 1900, änkan Ingrid gifte 1908 om sig med Efraim Claesson. I familjen föddes sönerna Bertil Tallehammar och Gustaf-Adolf Claesson.

År 1895 beskrevs husen på Johannes Anderssons tomt så här: Boningshuset är av trä, med eldstad, täckt med stickor. Vidare finns smedja, täckt med stickor. Det finns också vagnbod, utan eldstad, täckt med bräder. En tredje byggnad är ladugård, loge och vagnbod med mera, utan eldstad, täckt med stickor.

Det finns ett köpebrev från 1898 då vagnfabrikören Johannes Andersson köper 1557 kvadratmeter av Anders Kjellerstedt för 300 kr. Troligen utökade han då sin tomt till att omfatta nästan hela kvarteret. Fastigheten togs över 1908 av Ingrid och Efraim Claesson.

Fridhem 2 när Ida och Sven Peter Ebbesson drev ett bageri där, därav den senare adressen Bagarens väg 5. Familjen Ebbesson bodde i huset 1908-1915.

Bellevue

Bild från början av 1960-talet. Till vänster huset Bellevue, som låg där Swedbank ligger idag. Observera bensinpumpen till vänster. Den står utanför C. H. Johnssons järnhandel. Foto Folke Gustavsson.

Belle vue är franska och betyder vacker utsikt. Tveksamt om det var det från huset Bellevue. Huset uppfördes av bröderna Axel Johansson ("Axel verkmästare") och Johan Fredrik Lidén. Enligt församlingsboken flyttade bröderna in i Bellevue redan den 9 november 1893. Båda var då målare. Selma och Axel Johansson bodde hela sina liv i detta hus, där fem barn föddes: Gulli, Nils, Hans, Stina Alba Karolina och Sigurd. Dottern Gulli och hennes man, Karl Johan Johansson, bodde i huset ända till det revs.

— Målaremästaren Axel Johansson har af hemmansägaren A. J. Kjellerstedt och hans hustru Axia Christina Svensdotter i Waggeryd köpt en jordplan om 24,000 kv. fot för 175 kr. jämte villkor om årlig afgäld af 1 kr. till hufvudgården, wid Waggeryds järnvägsstation.

Jönköpings-Posten 21 maj 1894

Texten: Målaremästaren Axel Johansson har af hemmansägaren A. J. Kjellerstedt och hans hustru Axia Christina Svensdotter i Waggeryd köpt en jordplan om 24 000 kvadratfot (2230 kvadratmeter) för 175 kr jämte villkor om årlig avgäld av 1 kr till huvudgården, vid Waggeryds järnvägsstation.

År 1895 beskrevs husen på tomten så här: Boningshus och målarverkstad är av trä, med eldstad, täckt med stickor. Vidare finns vagnhus av trä, utan eldstad, täckt med stickor.

Skuggan och Betlehem

Närmast ses huset Skuggan med adressen Kapellgatan 6, till vänster Missionskyrkan. Det gula huset är Missionskyrkans pastorsbostad, som från början hette Betlehem. Foto Folke Gustavsson omkring 1990 innan huset revs.

Enligt församlingsboken flyttade snickaren Karl Jansson med hustrun Wilhelmina och sonen Tobias in i huset Skuggan den 16 november 1901. Fastighetsbeteckningen var kvarteret Betel 2. Enligt köpebrev från 1904 köpte Karl Jansson tomten av dåvarande ägaren till kvarnen, Alfred Carlsson. Arean var 1639 kvadratmeter och priset 310 kr. I familjen föddes i oktober 1901 även sonen Bror Erik Petrus. Denne avled 1932. Tobias Jansson tog över huset tillsammans med hustrun Nanny. Efter att Nanny blivit änka 1964 bodde hon kvar i huset tills det revs.

Betlehem hette det hus, avsett som pastorsbostad, som Waggeryds missionsförening byggde intill sitt missionshus. Enligt köpebrev köptes tomten 29 december 1914. Säljare var Anders Magnusson, kvarnägaren, som ägde en stor del av kvarteret Betel. Tomten var på 737,15 kvadratmeter och priset som missionsföreningen betalade var 370 kr. De som skrev under köpebrevet för missionsföreningens räkning var fabrikererna Svante Larsson och Johan Bergström. Missionskyrkan och Betlehem var alltså byggnader i kvarteret Betel. Kvarternamnet beror på att på att kvarterets ägare, Anders Magnusson, bodde i mjölnarbostaden på nuvarande Götaforsvägen 36 och det huset kallade han Betel.

I församlingsboken går inte att se när de första hyresgästerna flyttade in men Junia Karolina och Karl Möller med barnen Helmer och Helfrid flyttade därifrån 25 november 1914. De var troligen de som först bodde i huset. Huset var ju avsett som pastorsbostad men andra familjer bodde där samtidigt. Förste pastorn som flyttade dit var Anders Edvard Petersson och hans hustru Hulda Kristina. De hade två barn. Familjen flyttade in i huset 1916. Då hade byggmästaren Klas Theodor Svensson bott där i ett år med sin familj. Kanske det var han som byggde huset.

Vaggeryds förste tandläkare, Nils Gösta Vidinghoff, bodde med sin hustru Sigyn Elisabet i huset Betlehem från maj 1927 till augusti 1928. Han hade också sin praktik i huset enligt den kände Vaggerydsbon "Nils August" Svensson, född 1917. Denne har berättat att han hade haft Vidinghoff som tandläkare i barndomen.

En lustig historia har berättats av Vidinghoffs sonhustru. En pappa kom med sin son till praktiken och ville att tandläkaren skulle dra ut alla tänder på sonen och sätta in löständer i stället! Pappan vill ge sonen detta som konfirmationspresent. Nils Gösta Vidinghoff, som var nyutbildad, ställdes inför ett dilemma. Han avböjde vänligt men bestämt.

Huset Betlehem har flyttats och står nu på "Henningas", Vaggeryds gård.

Nydal och Ådala

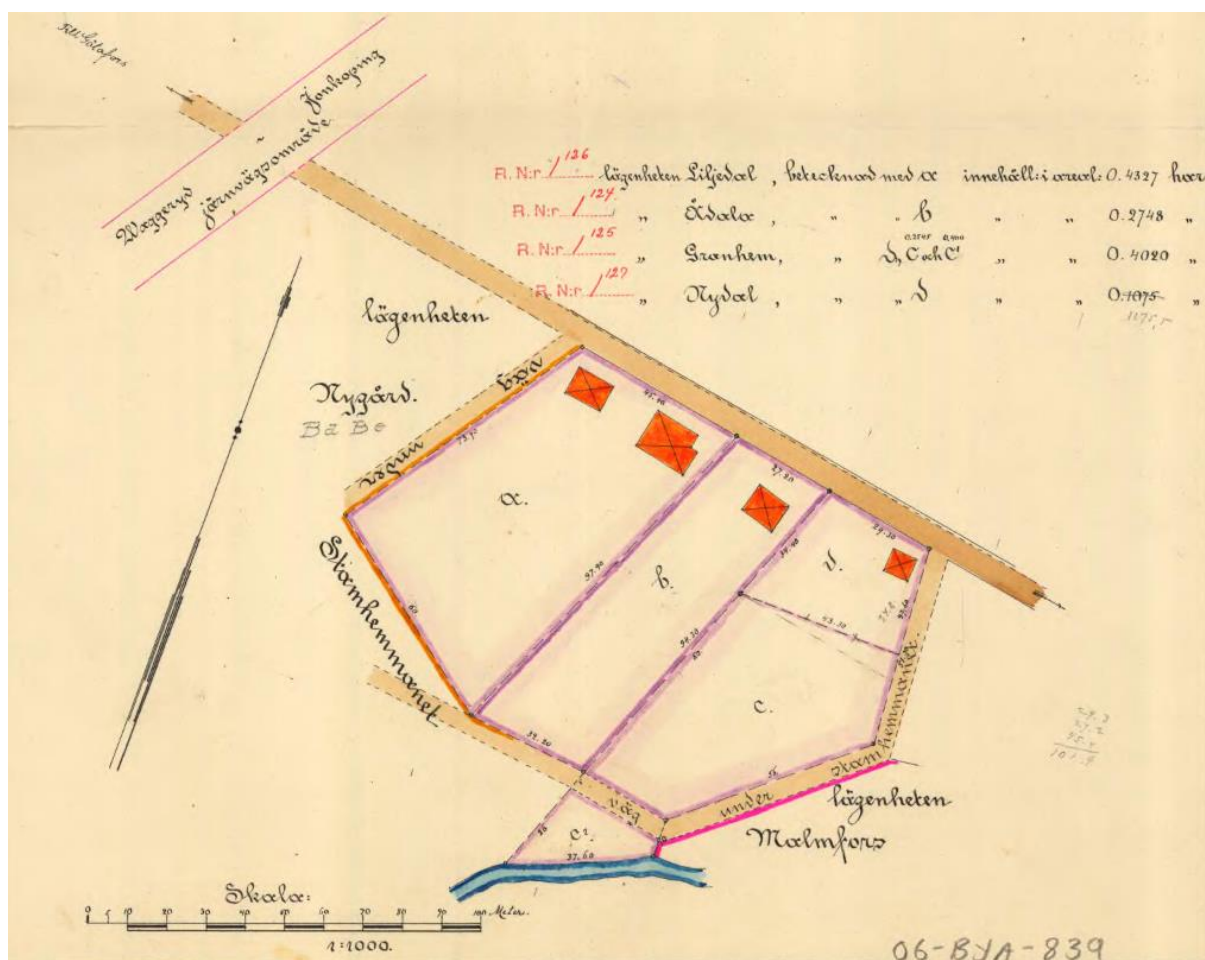

Husen Nydal (närmast) och Ådala på adresserna Götaforsvägen 22 respektive 20. Foto Folke Gustavsson.

Nydal uppfördes 1908 av förre soldaten Samuel August Modig och hans hustru Johanna Katarina. Tomten med arean 1175 kvadratmeter köpte de av skräddaren Jon Adolf Blomdahl för 300 kr. Paret Modig flyttade till Waggeryd från backstugan Fridhem i Målen och Samuel August står i husförhörslängden som utfattig före detta soldat. Hans dotter, Wilhelmina Eurosyne, hade 1891 gift sig med Klaes Wilhelm Sandén. Denne ägde tillsammans med sin bror, senare hotellägaren Edvard Rosander, en pinnstolsfabrik. Den låg bakom det hus som senare blev Hotell Rosander. Det gick bra för bröderna och Sandén byggde 1906 det hus, Wilhelmsro, som idag har adressen Östergatan 1. Sannolikt hjälpte han sin svärfar så att huset Nydal kunde uppföras endast några meter från Wilhelmsro.

Samuel August Modig blev änkeman 1914 och flyttade efter något år. Huset Nydal togs då över av Simon Johansson, "Grisa-Simon", boende i grannhuset Granhem (Norra Ågatan 33). Även Märta Gustafsson Åberg, dotter till "Ernst i Sanna", har ägt huset Nydal, som revs 1990.

Huset Ådala, som låg på nuvarande adressen Götaforsvägen 20, uppfördes 1908 av Karolina och Nils Nilsson. För en jordplan med arean 2748 kvadratmeter betalade de 350 kr till Anders Kjellerstedt. Nils Nilsson ägde 1907-08 Waggeryds Träförädling AB. Efter att Nils avlidit 1914 ägdes Ådala av hans änka till 1931, då Gerda och Ville Matsson köpte huset.

Karta från 1908. Götaforsvägen går från väster mot öster och mot söder går de två vägar som idag har namnen Lagagatan (till vänster) och Norra Ågatan.

På kartan ovan ses områdena a, b, c och d. Området a kallades Liljedal och husen Liljedal 1 och 2, med senare adresser Götaforsvägen 18 respektive 16, stod klara i november 1908. Båda husen byggdes av Anna Fredrika och Clas Emil Johansson, den senare kallad "Boråsar'n" enligt David Lidén. Den stora tomten med arean 4527 kvadratmeter köpte de av Anders Kjellerstedt för 400 kr. Efter en konkurs 1911 ropades de två husen in på en auktion av målarmästare Johan Fredrik Lidén. Tillsammans med sin hustru Hulda och barnen Hildegard och David flyttade J. F. Lidén 1912 till det hus som stod på Götaforsvägen 18 medan han 1914 sålde Liljedal 2 på Götaforsvägen 16 till sin hustrus bror, Karl Möller, och hans hustru Karolina.

På området b byggdes huset Ådala av Nils Nilsson och på området, nuvarande Norra Ågatan 33, byggdes huset Granhem av skräddaren Jon Adolf Blomdahl. Han, hustrun Anna Maria och fem barn flyttade in där i november 1910. När Blomdahl efter några år byggde Solhem, nuvarande Norra Ågatan 31, och flyttade in där med familjen togs Granhem över av Elin och Simon Johansson.

På området d byggdes huset Nydæl av Samuel August Modig. Han köpte den tomten av Blomdahl.

Området Nygård, som troligen inte bebyggdes förrän 1910, ägdes av hotellägaren Carl Johan Grant.

Fler bilder efter Folke Gustavsson

C. Svenssons gamla smedja brinner och de fina lanternintaken försvinner. Foto 1946.

Vagnfabrikören Claes Gustaf Svensson flyttade 1897 upp sin verksamhet från Kullebron i Götafors till kvarteret Oden. År 1920 förstördes hans vagnfabrik i en stor brand. Året efter byggde han en ny fabrik med fina så kallade lanternintak. En ny brand 1946 förstörde delar av byggnaden än en gång. Då hade Vaggeryds Intarsiaindustri, Hugo Ericsson, sin verksamhet där. Idag är det Familjecentralen som har sina lokaler i den gamla byggnaden.

Foto från branden 1946. I bakgrunden ses brädstaplarna som fanns kvar ända till Sporthallen byggdes. Betelkyrkan till höger.

Vaggerydsgrabbar på väg till en orienteringstävling. Från höger igenkänns Nils Ottosson, Bertil "Justus" Johansson, Folke Carlson, ... , Toni Gustavsson och Joseph Boberg. Kanske någon läsare känner igen fler personer. Fotot är taget på 1940-talet vid Fiskaby på nuvarande riksväg 30.